

אמר: מאי טעמא גזרו רבנן שלא למלאות בגלגל — שמא ימלא לגינתו ולחורבתו!

ואילו הכא במחוזא לא גינה איכא ולא חורבה איכא! ולכן אין לחשוש כלל. (129)

ב-קד כיון דקא חזי דקא תרו בה כיתנא, שיש שם בריכות מים ששורין בהם את הפשתן — אסר לחזי! לפי ששוב יש לחשוש שמא ימלא מים וישרה בהם פשתן, שהוא אסור משום לישא [עייין שו"ע או"ח סי' ש"מ סי"ב].

שנינו במשנה: ומבאר הקר.

ומבארין: מאי באר הקר?

אמר שמואל: בור שהקרו עליה דברים, והתירוה. כשעלו מגולת בבל חנו ליד אותה באר ולא היה להם מים לשתות אלא מהבאר הזו, והתירו להם חכמים למלא ממנה מים בגלגל ביום טוב, ומאז נשארה באר זו בהיתרה לעולם ביום טוב.

[הקרו] — לשון קריאה, דהיינו שהביאו אותם חכמים ראיות לדבריהם שיש כח בידם לעקור איסור שבות בשעת הדחק].

מיתבי: תניא: לא כל הבורות הקרות התירו, אלא זו בלבד!

ואי אמרת ד"באר הקר" היינו שהקרו דברים עליה — מאי "זו בלבד"? והלא שאר הבורות לא נקראו כלל "בור הקר", שהרי לא הקרו עליהם דברים, ופשיטא שרק זו הותרה.

אלא, אמר רב נחמן בר יצחק: "באר הקר" היינו באר מים חיים, מלשון מקור.

שנאמר בירמיה "בהקר בור מימיה — כן הקרה רעתה".

וביאורו: כמו שמעייין, שהוא מקור הנובע, מתחדש והולך ומוסיף תמיד, כך רעתם נובעת ואינה פוסקת.

וקאמרה הברייתא, שלא כל הבורות הנובעים התירו אלא זו בלבד.

גופא: לא כל הבורות הקרות התירו אלא זו בלבד.

וכשעלו בני הגולה חנו עליה, ונביאים שביניהן חגי זכריה ומלאכי התירו להם.

ולא נביאים שביניהן התירו, אלא מנהג אבותם בידיהם!

והרי הוא כמנהג נביאים, שהרי "אם אינם נביאים — בני נביאים הם" [יעב"ק].

מתניתין:

שרין מת שנמצא במקדש — כהן מוציא בהמיינו, באמצעות אבנטו בשבת. אף שהוא מוקצה, כי אין שבות במקדש.

אך לא יגע בו בידו, כדי שלא ייטמא הכהן בעצמו. אבל כשמוציאו באבנטו אינו נטמא

דאמימר סבר דהטעם במשנה הוא משום אלוודי קלא, ומ"מ יש גם גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו.

129. הקשה השפת אמת, א"כ במקדש יהא מותר מעיקר הדין, דהא אין שם גינה וחורבה, וגם משום שריית פשתן לא שייך שם. ותירץ,

הנכנס לשם כשהוא טמא על זדונו אם נכנס במזיד הוא חייב כרת, ועל שגגתו אם נכנס בשוגג הטאת, דהיינו כל העזרה — משם מוציאים אותו.

ישאר כל המקומות [לרבי שמעון בן גנס כל העזרה, ולרבי עקיבא הלשכות שבעזרה] — אם נמצא שם השרץ בשבת, אין מוציאים אותו. אלא כופין עליו פסכתו, סיר של נחשת, לכסותו עד מוצאי שבת.

רבי שמעון אומר: מקום שהתירו לך הכמנים — משלך נתנו לך.

שלא התירו לך, אלא משום שבות.

בגמרא יבואר שדברי רבי שמעון אינם מוסכים על הנאמר לעיל במשנה אלא על שתי הלכות שונות שאמרם רבי שמעון במסכת עירובין.

גמרא:

אמר רב טבי בר קיסנא אמר שמואל: המכנים "טמא שריץ", כלי שנטמא משרץ למקדש — חייב כרת במזיד, וחטאת בשוגג, על שטימא את המקדש.⁽¹³⁰⁾

אבל אם הכניס את השרץ עצמו, פטור.

מאי טעמא?

אמר קרא בפרשת איסור כניסה בטומאה למקדש "מזכר ועד נקבה תשלחו". ודרשינן: רק מי שדומה לזכר ונקבה דהיינו לאדם, בכך שיש לו טהרה במקוה לאחר שנטמא,

הכהן מהשרץ, כי השרץ מטמא רק במגע ולא במשא. וגם האבנט, שנטמא מהשרץ, אינו מטמא את הכהן האוחזו, כי השרץ הוא אב הטומאה ואילו האבנט הוא ראשון לטומאה, ואין האדם והכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה בלבד.

ואע"ג שהוא מטמא את האבנט, שהוא קדוש, בכל זאת עדיף לטמאות את האבנט ולהוציא את השרץ במהירות, כדי שלא לשהות את הטומאה במקדש, מאשר לחזר אחר צבת של עץ שאינה מקבלת טומאה [לפי שהיא "פשוטי כלי עץ"], שאין לה בית קיבול] ולהשהות את הטומאה במקדש, דברי רבי יוחנן בן ברוקה.

רבי יהודה אומר: אינו מטמא את אבנטו, אלא מוציאו בצבת של עץ, שאינה מקבלת טומאה, כדי שלא לרבות את הטומאה על ידי שיוציאו באבנטו ויטמאנו. ואע"ג שעל ידי חזרתו אחר הצבת הוא משהה את הטומאה במקדש.

מהיכן מוציאים אותו?

כלומר, היכן ימצא השרץ במקדש כדי שיהא מותר לעבור על איסור מוקצה בשבת ולהוציאו משם?

מן החיכל, ומן האולם, ומבין האולם ולמזבח.

אבל אם נמצא השרץ בשאר מקומות שבעזרה אין מוציאים אותו בשבת, משום איסור מוקצה, דברי רבי שמעון בן ננס.

רבי עקיבא אומר: כל מקום שחייבין כל

סופר, דבהדיא תניא בתורת כהנים שעל הכנסת

130. רש"י. ובהגהות הגר"א כתב שזה טעות

ובכלל זה כל הכלים, מלבד כלי חרש שנעשין אב הטומאה ע"י מדרס ומושב הזב וע"י נגיעה במת.

יצא כלי חרס, שאינו נעשה אב הטומאה שהרי לא יתכן שכלי יהא אב הטומאה אלא או ע"י מדרס הזב או ע"י מגע במת. וכלי חרס אינו מטמא כלל במדרס משום שאינו ראוי למדרס הזב שהרי הוא נשבר. וגם על ידי מגע במת אינו נעשה אב הטומאה, כי כך מוכח בפרשת חקת דרק מי שיש לו טהרה במקוה נעשה אב הטומאה ע"י נגיעתו במת, וכלי חרס הרי אין לו טהרה במקוה.

לימא הא דשמואל דאין חייבין על שרץ טמא במקדש — **כתנאי** היא?

דתנן במתניתין: **שרץ שנמצא במקדש — כהן מוציאו בהמינו, כדי שלא לשהות את הטומאה, דברי רבי יוחנן בן ברוקה. רבי יהודה אומר: בצבת של עץ מוציאו שלא לרבות את הטומאה.**

מאי לאו, בהא קא מיפלגי:

דמאן דאמר "שלא לשהות" קסבר: המכניס שרץ למקדש חייב. ומאחר שטומאת השרץ במקדש אסורה מדאורייתא לכן לא נדחית שהיית טומאתו מפני ריבוי הטומאה של האבנט.

ומאן דאמר "שלא לרבות" קסבר: המכניס שרץ למקדש פטור. ולכן עדיף שלא לרבות טומאה באבנט על אף שהוא משהה ע"י כך

חייבין על הכנסתו בטומאה למקדש, ובכלל זה כלי טמא.

יצא שרץ, שאין לו טהרה במקוה, שאין חייבין על הכנסתו למקדש.

והוינן בה: **לימא מסייע ליה מהא דתניא:**

"מוזכר עד נקבה תשלחו" — פרט לכלי חרש טמא שאם הכניסו למקדש, פטור. **דברי רבי יוסי הגלילי.**

ומדייקת הגמרא: **מאי טעמא** ממעט כלי חרש?

לאו, משום דלית ליה טהרה במקוה. שנאמר בתורה על כלי חרש טמא "ואתו תשבורו", ומשמע שאין לו טהרה אלא שבירה.

והרי זו ראייה לשמואל, שדוקא מי שיש לו טהרה במקוה חייבין על הכנסתו במקדש בטומאה.

ודחינן: **לא!** אין הטעם בכלי חרש משום שאין לו טהרה במקוה אלא משום שאינו נעשה לעולם אב הטומאה.

ולעולם המכניס שרץ למקדש חייב, שהרי השרץ הוא אב הטומאה.

וכך דרשינן: **מי** שדומה לזכר ונקבה בכך **שנעשה אב הטומאה.** כמו זכר ונקבה, שלפעמים הם אב הטומאה. כגון זב וזבה וטמא מת — חייבין עליו על טומאת מקדש.⁽¹³¹⁾

131. ולכן אפילו כשהן רק ראשון לטומאה חייבין על הכנסתו למקדש. רש"י.

בגדים טמאים למקדש אינו חייב אלא מלקות. ורש"י בעצמו הביא כן בחומש פ' אחרי [יז - טז]. אלא חייב היינו חייב מלקות.